

tosít Kelet e népének, a civilizált országok történetében. Előnyük a kínaiak felett az az évezredes nevelés, melyet — fekvésénél fogva — a tenger nyújtott nekik. Országuk nem képez olyan óriási szilárd tömeget, mint Kína, melyben a mérhetetlen távolság elválasztja egymástól az embereket, a haladásnak gátat vet és egyáltalán alkalmas hajlékot ad a konzervativizmusnak. Mint minden szigetország, úgy Japán is mozgékony, elevevége által tűnik ki, mely tulajdonokat legnagyobb részben a tengernek köszönheti. Ehhez járul még az is, hogy a szigetnek csak keskeny partszegélyét lakják az emberek és így minduntalan szemök elé tárul a végtelen tenger, mely magára csalja az amúgy is élelmes népet. Az idegen befolyástól nem rettegnek és ha sajátosan fel is dolgozzák annak termékeit, mégis mély nyomot hagy az a nép lelkében, gondolkodásában.

Japán évszázadokon át minden szellemében Kína vazallusa volt. A nagy birodalom rendszerének bukása után az európai kultúra is helyet kért magának a japániai történetében. Tudvalevőleg bámulatos gyorsasággal lettek az európai művelődés részeseivé, miután minden belföldi dolgot a megfoghatatlan radikális földre tepert. Néhány adat fényesen mutatja azt a haladást, melyet alig egy emberöltő alatt tett meg Japán. Ipar tekintetében felülmúlja európai mestereit és veszedelmes ellenfele kezd annak lenni és nemcsak saját, de már az ázsiai vásárokról is kiszorítja lassanként az európai árukat. Teremtett szervezett hadsereget, mely bármelyik európai hadsereggel vetekedik (nem érve ez alatt a hadsereg számát). És ez a szervezett hadsereg, mely teljesen hasonló a miénkhez, legtöbbet mond. Ilyen átalakulás, mint a történelem is bizonyítja, nem 40—50 év munkája, hanem évszázadoké. És itt egyszerre megszületik egy rendezett, fegyelmezett hadsereg, melynek már alkalma volt erejét gyakorlatilag is kimutatni. És a próba fényesen sikerült! Ilyen országtól méltán sokat várhat a művelt világ!

Egy királysast fogtak 1844-ben Franciaország a Manche tartományában. A sas nyakán egy arany örv volt s abba a következő vers volt vésvé:

Caucasus patria, Fulgur nomen,
Radnizki dominus mihi est. (1740.)

Magyarul: «Kaukázus a hazám, Fulgur (villám) a nevem, Radnizki birtokában vagyok. (1740.)»

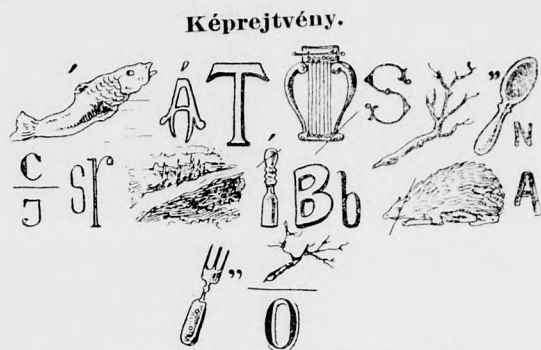
FEJTÖRŐ.

Vers-talány.

Két második betűm csupán arra mondják,
A kire őrzését valaminek bízzák.
Első betűm helyett egy «s» betűt írva
És az előbbi szót utána ragasztva,
Egy szeszes italnak a nevét megkapom.
Száras sárnak neve második szótágom.
A szót összerakva egy kis nemzetet nyersz,
Melyben nem is régen nagy vala még a mersz.

Történelmi kérdés.

Mily néven ismeretes azon csata, mely 1809 július 14-dikén vívatott a francziák és az osztrák s magyar seregek között; a francziák János főherceget és a magyar nemesi felkelőket megverték és az újonnan helyreállított várat szétrombolták.

Megfejtési határidő 1901. július 21.

40. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 69:1 liter. Földrajzi kérdés: Brussa. Sakkrejtvény: A fájdalom nem éles fejsze, melynek csapásától az élet fája dül... A fájdalom féreg, mely lassan-lassan, de nem fíradva, folyvást rág belül. Képrejtvény: A sebet csak az érzi, kinek fáj.

Helyesen fejtették meg: Bares Sándor, Galambos Kálmán, ifj. Barthonek Károly, Kuzma Albert, Komlós György, Bohrandt Lajos, Lőrincz Ferencz és Dezső, Kutlik Félix, Mallinger József, Sass István, Balássy Miklós, Fischer Károly, Véghelyi Gyula, Várnay István, Zúrányi Gusztáv, Znojemszky Nándor, Rein Dezső, Kohn Benő, Prágyik Flóris, Maresek Sándor, Várnay Arvéd, Borosnyay Oszkár, Radó Nándor, ifj. Dortsák Lajos, Szamek Endre, Wolfram Rezső, Jurenák Géza, Posch Károly, Przybilla Jenő, Harry Zsuzsika.

A kitűzött könyvjutalmat (Hoitsy Pál: «A mi az embert környezi») Szamek Endre váci előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Bélyeggyűjtő. Földvár Győr-Gyalla és Posch Károly Győr-Révfülu hajlandók cserélni. — Sz. A. Küldje csak be. A másik ügyben intézkedtünk már. — V. Gy. (Sopron.) A regény az évfolyam befejeztével ér véget. Nemcsak neked, de olvasótársaidnak is tessék. — M. S. (Losonc.) Jókivánságaidat köszönjük. Kérésednek eleget fogunk tenni. — T. J. (Szegvár.) 1. Cézeget elvből nem ajánlunk. 2. Majdnem ugyanazok, mint a régi tantervben. 3. Nem kapható. — Huszár. Atadjuk a rovatvezetőnek. Mi hír a Tisza mentén? — B. B. Az a munka még nem jelent meg. — H. N. (Szombathely.) Czeljének azt hiszem a Bal-lagi-féle felel meg legjobban. Olvasson meséket, kisebb költői elbeszéléseket, így aztán majd csak eredményre jut. — W. M. Az a munka, melyre neked szükség van, ép most készül. Szeptemberre jelenik meg a könyv «Verseghy emlékezete» czímen. — F. L. Megkaptuk. Legközelebbi számunkban véleményt mondunk róla. — Kende Bandi. Élénken megírt történet, csak hogy tárgyánál fogva nem nekünk való. — L. T. Intézkedtünk. A vers közölhetetlen; pláne ilyen melegben! — G. S. (Nagyvárad). 1. Érettségi kell. 2. A rejtvényeknek sorát kerítjük. 3. Előfizetése szeptember végéig szól. — Muzsikusz Jankó. Legközelebbi véleményt mondunk róla. — B. Sz. J. Küldje be.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes idevágó kellek és díszvasalások képes gyűjteményét. Mivel a fentemlített cikkek és kellek ez ideig jórészt Bécsből szereztek be, indittatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikket előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett.

Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17. Árjegyzék kívánatra bérmentve.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

Szegény gyermekek nyaralása.

Jó szívű emberek összeállottak, hogy segítsenek a szegény emberek gyermekein. Mert voltak mindig, s vannak most is jó szívű emberek, a kik nem feledkeznek meg a szegényekről. A karácsony meghozza a maga meleg ruháscskáit, meghozza a karácsonyfát, meghozza a fűtőanyagot a szegényeknek; a forró nyár pedig, mely ellen a szegény ember védekezni nem tud: elröpíti a szegény gyermekeket a főváros fertőzött levegőjéből. Nem mindeniket, igaz, de hova-tovább mind többet és többet közülök.

A hol több mint hétszáz ezer ember lakik, ott tömérdek a szegény ember. Elrejtözve a pinczelakásokban, a külvárosok földszintes házaiban áttelelnék. Szívják az egészségtelen levegőt, eszik a kenyeret, melyből jó ha van; eljárnak a népkonyhába, hol olesón ad az emberi irtalmasság meleg levest s egy-egy darabka húst. A tavasz kicsalja őket az utcára, a városligetbe, a hol nyár folyamán tanyát ad minden árnyékos fa, ágyúl kínálkozik a lekoptatott fű.

A csenevész, sápadt arcú fővárosi gyermekekre nézni igazán szánalom. Olyan vékonyak, hogy a szél is elfújja, szemek körül sötét karika, arcukon az inség, ruhájuk rongyos. A környezet, melyben élnek, eldurvitja a lelküket, hozzá szoktatja korán az elégedetlenséghez és a panaszkodáshoz, bizony még a szívüket is elfordítja a jó Istentől, a ki előtt nincsen szegény és gazdag, csak ember van, jó ember vagy rossz ember.

Minő nagy jótétemény az, hogy az emberbarátok évente hét-nyolcez száz ilyen csenevész fővárosi gyermeket vasútra ültetnek, s elviszik őket nyaralni az országnak valamely egészséges vidékére. Adnak reájuk egyforma ruhát, adnak nekik

egyforma ágyat, egyforma ételt, s egyforma szeretettel bánnak velök, mikéntha mind, de mind édes testvérek volnának.

Az az egy-két hónap akárhányának közülök dönt a sorsa felett. Csirájában elfojt valamely betegséget, erőt ad a gyöngye szervezetnek, hogy legyen ellenálló képessége. Tisztasághoz, rendhez szoktatja, megnyitja előtte azt az elzárt ajtót, melyen szíve-lelke eddig vagy soha sem, vagy csak nagyon ritkán kopogtatott: itt imádkozik, itt fölemelkedik lelke a jó Istenhez, megtanulja azt, hogy mi a haladalosság, megtanulja azt is, hogy vannak jó emberek, csak meg kell őket ismerni.

Ezen a helyen is, a hol most vagyok, harmincz-negyven kis gyermek lubiczkol naponta egymás mellett a tóban, gondos nénik vigyáznak rájuk; a mint hallom, nem is szegény emberek gyermekei, de azért ide küldötték őket, hogy gyermekek között legyenek, játszodjanak, fürödjenek, örvendjenek az életnek, mely a gyermekszívet minden nap új meg új örömmel tudja eltölteni.

És emlékezem arra, hogy én is töltöttem el vakációt jó barátaim szüleinél, jártam egyik faluból a másikba gyalog, ültem a százados fák árnyékában és az a szeretet, mely körülvetett, még ma is él a szívemben.

Ó végtelen nagy áldás az, ha a szegény gyermekeknek az emberi irtalmasság módot ad arra, hogy legalább egy-két hónapig egészséges életviszonyok között élhessenek. Csakhogy az irtalmasság keze nem ér el messze, mert nagyobb a szegények száma, mint a hány fillért a jó szívű emberek összerakhatnak. A ki pedig teheti, az ne zárkózzék el a szegény gyermekek megsegítése elől, mert Istennek különösen kedves dolgot cselekszik.

A TARPATAKI VÖLGYBEN.

Sasszárnya nőtt lelkenek e magasban,
S mint e madár kiterjedt szárnyai
Merően állnak, lelken is megállt
E szép világot itt csodállani.

Nem földé' már, nem az én bús világom,
Ez itt az égi lelkek esarnoka,
S fent, túl a fellegen emelkedő szirt
Magának a nagy égnek oszlopa.

Sasszárnya nőtt lelkenek és megállva
A légbé' csüggő szikla-kupolán,
Nézek merengve, nézek elragadva,
Távolba és körül, fölém s alám . . .

Lent, messze, csendes falvak árnyalakja
Tör a magasba illó ködön át,
Mutatva a karesú tornyok keresztjén
A napnak átszűrt, halvány sugarát.

Körül a fenyveskoszorúzza hegység,
A fellegek fodros hullámain
Felülemelt tetővel állva büszkén,
És hópalástot hordva vállain.

És fent, ah fent, túl, messze a magasban,
Csak ott van még a *Lomnicz*, ott rezeg
Mint fellegoszlop, csillogó sugárban
A vén Saturnus, e merész öreg.

A Kárpátoknak eme sziklatornyát
Más, hajh, ki lakná, mint a vén idő,
Mely megemészte ezredéveket már
S túléli még, mi múlik és mi jó? . . .

De felleget vet már a nap elébe,
Hogy csak csodálja őt a vizsga szem,
De meg ne lássa arczedőin által
Titokzatos nagy lelkét soha sem.

Le, vissza hát az égből! — im, előttem
Világosabb a hely s van látni mit.
Van látni mit? Egy meseképet ismét,
Tündérvilágról lelkenek álmait.

A *Tarpatak* mély völgye ez. Felülről,
Kettéhasítva béreket és hegyet,
Ömlik alá hömpölygve és zuhogva
Egy óriás kárpáti csörgeteg.

Huh, mint zuhog, huh, mint zúg lábaimnál
A mamuth-korszak esacska csermelye!
Mint csuszszan és mint siklik a magasból
A kőlapon, tömérdek ölnyire?

Mint zúzza szét magát ezer darabra
Az útban álló szikla ércfalán!
S fehér sziporka-köddé alakulva
Repül tovább, míg ismét összeáll! . . .

Látom, Saturnus, lelked' e patakban,
Hiába rejtet ott fenn arczodat;
A nagyság: az erő, mely daczol és győz,
Megsemmisít és újra éltet ad.

Szép, szép e völgy, a rengeteg hegyek közt
Egy hegy-öböl, egy légi kikötő!
Sziklás, merő, mély partjait beszegve
Az égbe nyúló százados fenyő.

Száz ölnyi mély fölött emelkedik föl
E két tömör part, mindmegannyi bérez,
Minden köve és széle-hossza messze
A ködbe és a rengetegbe vész.

És mintha vára voln' e sziklafalnak,
Ott a középben, a völgy mélyibül
Kizökken egy orom s széjjel terülve
Az óriási bástyafokra ül . . .

Szörnyű erősség! — Hát midőn a felhő
Megindul a hegyormon s leszakad!
Midőn a villám csattog a tetőkön,
S a bástyafal dörgő visszhangot ad!

Midőn a sziklák a bős zuhatagban
Hánykódva úsznak, törve a habot
És a fenyők sivítnak, míg a szélvész,
Mint rémes ölyv felettök kavarog! . . .

És hát a *Lomnicz*? — ő fent a magasban,
A fellegek fölött, szilárdan áll;
Az ég felé fordítja tar fejét és
A vész, vihar, villám alatta jár . . .

Látom, Saturnus, újra lelkedet,
Hiába rejtet ott fenn arczodat;
Az üdv: a nyugalom, melylyel te nézed,
Míg a világ alattad ing s szakad.

Hajh! a világ! — El, vissza hát e képpel
A lent hagyott *világba*! — *Tarpatak*!
Légy üdvözölve! — Szép világodat már
Lelkembe zártam, — jó, hogy láttalak.

Fejes István.

POMPÉJI PUSZTULÁSA.

Bulwer regénye. Átdolgozta Gaal Mózes. 42

Medon tenyerébe hajtotta fejét és hallgatott.
Nem törődött az arénán történekekkel, hiszen nem
volt ott a fia, de aztán eszébe jutott, hogy hiszen
Lydon még fog küzdeni, még pedig azzal, a ki a
most viaskodók közül győztes marad. Újra feléb-
redt a kíváncsisága, előre hajlott és nagy figye-
lemmel nézte a küzdőket.

Niger és Sporus állott szemben egymással. A kö-
zönség roppant izgatott volt. A két gladiátor meg-
lehetősen távol állott egymástól. Sporus arczát
elfedte az ellenzős sisak, ámde Niger vadállati
arcza és villogó szemefehére magára vonta min-
denki figyelmét. Hosszas ideig farkasszemet néz-
tek egymással, aztán Sporus nagyon lassan és
óvatosan közeledett Nigerhez, hegyes kardját el-
lenfele mellének szegve tartotta előre nyújtott
kezében. Niger hálóját vetésre készen hiúz sze-
mekkel kísérte társának minden mozdulatát.
A retiarius csak arra várt, hogy Sporus meglehe-
tős közel álljon hozzá, kivetette hálóját, de Spo-
rus félre ugrott, vad örömmel felkiáltott, s neki
rontott Nigernek, a ki vállára vetve a hálót vil-
lámgyorsan kezdett körben szaladni, ellenfele
hasztalan igyekezett őt utólni, hogy mielőtt há-
lóját vetésre készen tarthatná, leszúrja. A tömeg
ordított, hahotázott, tetszett szörnyen ez a hajsza.

Ez alatt a római gladiátorok javában vívtak.
Eumolpus megsebesítette Nepimust, ámde ez föl
sem vette, s tovább küzdött. Klodius kezdett türel-
metlen lenni, mert úgy látszik: Eumolpus erős
ellenfélre talált.

— Rajta Sporus, szorítsd! — ordítottak a né-
zők, midőn Niger másodszor is ezélt tévesztett a
hálójával. Sporus mély sebet ejtett az óriás Niger
jobb czombján, s mert hogy most már nem szalad-
hatott gyorsan, mind inkább szoritotta, s hátulról
akarta leszúrni. A győzelem reménye vigyázat-
lanná tette, s midőn épen halálos dőfésre emelte
fel kardját, Niger háromágú vasvillájával mellbe
szúrta, még pedig irtózatossá erővel. Sporus térdre
roskadt, s a következő pillanatban nyakában volt
a háló. Hasztalan igyekezett kifejtőzni belőle, a
rettenetes Niger újból lesujtotta fegyverével. Vér
patakzott a melléből, a kard kihullott kezéből,
megadta magát.

A retiarius diadalmasan nézett a közönségre.
Várta, hogy megadják a kegyelmi jelt, de a tömeg
nem szerette Sporus, egy kéz sem intett. A halá-
los ítélet ki volt reá mondva. Sporus nem könyör-

gött, nem jajveszékelt; méltatlan, szegényletes
dolog lett volna egy gladiátorhoz. Nyugodtan várta
az aréna bakóját, a ki ott nyomban leszúrta. És
holttestét a szolgák behurcolták a spolariumba,
az amphitheatrum halottas kamrájába.

Ez alatt Eumolpus is megölte Nepimust, s a
halottas kamra néma lakóinak a száma újra sza-
porodott egygyel.

A közönség megkönnyebbülten lélezett fel.
Kiki visszaült a helyére, s az újabb látványosság
ingere fokozódott. Finom permetező esőt hullat-
tak a közönségre, mert a hőség mind kiállhatat-
lanabb kezdett lenni.

Eumolpus levette fejéről a sisakot és megtö-
rülte arczát; nemes római arcza volt, szemében
tűz és szenvedély. A közönség büszke gyönyörrel
nézte a hőst.

Az editor tudtul adta a közönségnek, hogy Niger
nem vehet részt sebe miatt a viadalban, így tehát
Lydon fog Eumolpus-szal megmérkőzni.

— Ámde, ha te Lydon — folytatá a görög gla-
diátorhoz fordulva, — ily híres gyakorlott gladiá-
torral nem veszed fel a harcot, szégyen nélkül
visszaléphetsz, mert Eumolpust különben sem
szántuk volt neked. Ha esesel a küzdelemben,
dícső lesz a halálad; ha azonban győzol, megkét-
szerezem a jutalomdíjat.

A tömeg tapsolt. Lydon felnézett a közönségre.
Kereste apját. Pillanatig nem tudta mitévő le-
gyen — de nem, apja nem maradhat rabszolga.
Már határozott.

— Nemes ædil! — mondá erős, bátor han-
gon — nem lépek vissza. Pompeji becsületét
óhajtom megmenteni, hogy a római ne mondhassa,
hogy Pompejiben nincs méltó társa.

A tömeg tapsolt, ordított. Így adott kifejezést
megelégedésének.

— Négyszeres pénzt egy etlenében Eumol-
pusra! — kiáltott fel Klodius.

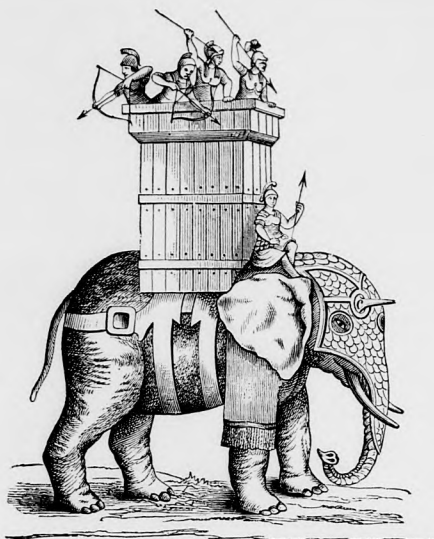
— Még húszszor sem kell! Eumolpus valóságos
Achilles, Lydon még csak közlegény hozzá képest.

Eumolpus tetőtől-talpig végig mérte Lydont.
Mosolygott, s alig hallhatóan sóhajtott egyet.
Sajnálta az ifjút.

Pánczélosan állott ki a homokra.

Ebben a pillanatban a praetornak egy levelet
adtak át. A praetor letépte a levél zsinórját, s végig
futottak szemei a sorokon. Csodálkozás és zavar
fejlődött ki az arczán.

— Képtelenség! . . . Bizonyára mámoros fővel
írta ezt a levelet — képtelenség! és félre dobta
kezeiből az irást, s tovább nézte a játékot.

RÓMAI HADI ELEFÁNT.

képességeiről beszélünk, mindig csakis az ázsiai, vagyis indiai elefánt lesz értendő.

Hogy mily valóban óriási állat az elefánt, fogalmat szerezhethünk róla, ha elmondjuk, hogy egy kinőtt állat magassága 3 méter, súlya 5000 kilogramm s az agyara is meg van 80—100 kilós!

S hogy aztán ily roppant nagyságú állat mennyit eszik: könnyen el lehet képzelni! Azért jaj is annak a cukornád-ültetvénynek vagy rizsföldnek, a melybe egy-egy elefánt-csorda be talál vetődni. Ilyen helyeken hihetetlen pusztításokat képesek pár negyedóra alatt is tenni.

De hát a milyen káros lehet a vadon élő elefánt, ép oly hasznos, ha egyszer megszelídül, mert ekkor eke elébe, teherhordásra, tigris elleni vadászatra, sőt hadi célokra is igen alkalmas.

Ez utóbbi tekintetben nagy becsben tartották az ókorban. Hátára egész kis várforma épületet raktak, a melyben nyilas katonákat helyeztek el. A kitanított hadi elefánt aztán közé rohant az ellenségnek, orrmányával egész sorokat levért, iszonyú agyaraival lovastól együtt felszúrta az embert, roppant lábaival szétaposott minden élő lényt, a mi elébe került. Ezalatt pedig a hátán levő katonák bátran szórták nyilaikat és hajító dárdaikat a megrémült ellenség sorai közé.

Némely napkeleti uralkodó százával tartotta az ilyen hadi elefántokat, így többek közt az indiai Porus király, a ki elefántjai segítségével majdnem végveszedelemre juttatta a rá támadó világbiro Nagy Sándort is. A híres karthágói hadvezér, Hannibál is, mikor a hóval, jéggel borított Alpeseiken keresztül a rómaiak ellen vonult, számos hadielefántot vitt magával, de ezek közül csupán egyetlen egy ért el Olasz-

országba, mert a többi részint a szokatlan hidegnek esett áldozatul, részint pedig a szinte járhatatlan hegyi meredek útakról a mélységbe zuhant s úgy veszett el nyomorultul.

Ma már csupán az angolok használják az elefántot hadi célokra, még pedig kelet-indiai birtokaikon a tüzérségnél. Egy elefánt ugyanis egy hegyi ágyút a hátára téve könnyű szerrel elbir, az angol-indiai hegyi ütegeket tehát nem keréken vontatják, hanem az elefántok hátán szállítják tovább.

Még pedig ezen ezélra különösen nőstény elefántokat szeretnek alkalmazni, mert ezek rendszeren nagyobbak, erősebbek, mint a him, azonfelül pedig bátrabbak, engedelmesebbek és okosabbak. Világosan meglátszik egész magukviseletén, hogy tökéletesen érzik katonai voltukat, tudják, hogy ott földolag a rend, engedelmesség és ezeket a legszigorúbban meg is tartják, még pedig jó kedvvel s szemmel látható büszke önérzettel.

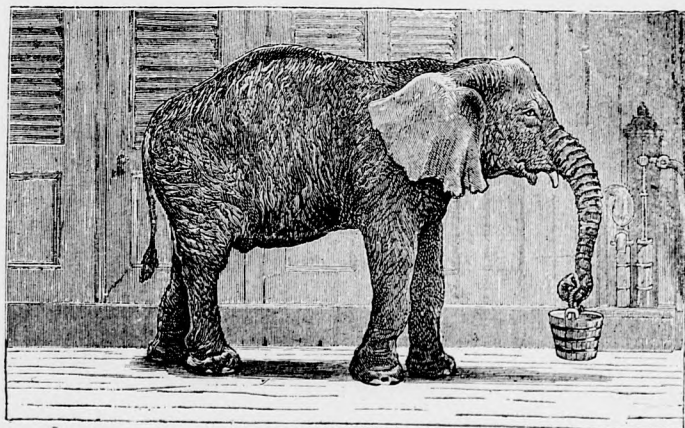
A rendet, kaszárnyai szokásokat épen úgy ismerik, mint a legvénebb katona s a fegyvelemtől hajszálnyira se tágtanának.

Reggelenként meg szokták őket a kaszárnya udvarán mosni s ilyenkor szappan helyett egy téglával dörzsöli őket ápolójuk végig.

Mikor a mosdatás ideje megérkezik s elhangzik a harsány vezényszó, az elefántok szép sorjában, ütegenként kivonulnak a kaszárnya udvarára, oda mennek a vízmedenzéhez s orrmányukat teleszíván vízzel, magukat tetőtől-talpig lelocsolják, azután megint teleszívja az orrmányt, rendbe lefeküsznek s várják a továbbiakat.

Most az ápoló neki esik a fekvő elefántnak s a téglával jól megdörzsöl egy darabot az óriás állat testéből. Mikor aztán az elefánt érzi, hogy az a darab már jól meg van dörzsölve, akkor oda irányozza orrmányát s a megdörzsölt részt pompásul leöblíti vízzel, hogy az odatapadt köpor letisztuljon.

Igy folyik a tisztogatás tovább, míg az egész test meg van dörzsölve s le van öblítve. És ha megtörténik, hogy a dörzsölő ember kezéből kiesszik a téglá, az elefánt orrmányával rögtön

VÖDRÖT VIVÓ ELEFÁNT.

érte nyúl, felveszi s a kezébe adja ápolójának megint.

Nem kevésbé érdekes ennél a reggeli etetés sem, a mely a fürdő után következik.

Most az elefántok hatával, ütegenként, katonai sorban, egyenes irányban, szabályos léptekkel, komolyan megindulnak az udvar azon helyére, a hol a reggelijüket meg szokták kapni. Szigorúan katonásan mennek ugyan, nem nézve sem jobbra, sem balra, de még sem állhatják meg, hogy orrmányaikat hébe-hóba meg ne csavarítsák, a mi annak a jele, hogy nagyon nehezen várják a számukra előre kikészített pompás eleseget. De azért a rendet a viláért meg nem szegnek s szabályos lépteiket meg nem gyorsítanák. Tudják, hogy ez tüzér-elefánthoz nem illeik. Első a katonánál a regula!

Az eleség: minden elefánt számára 5—5 kiló

ELEFÁNT MOSDATÁSA.

rizs, 1—1 kilós csomagokba osztva, oda van már készítve a rendes helyre, szépen elhelyezve egy-egy kendőre. Az elefántok oda járulnak s a csomagok előtt szép sorjában megállnak. De bármily jól esnek is, a viláért sem nyúlnának hozzá, mert tudják, hogy a rend ezt másképp kívánja.

A mint rendbe állottak, elkiáltja felügyelőjük a vezényszót:

— Egyetek!

Erre minden elefánt égfelé emeli az orrmányát s eltátja a száját. A felügyelő pedig megy az elefántok előtt s mindegyiknek a szájába önt egy-egy kilós csomagot. Mire az utolsóhoz ért, akkorára az első megrágtá s lenyelte a maga részét s aztán kapja a másik kilót. És így megy ez szépen rendben, sorban, míg csak mind az öt kiló belől nem kerül. Ekkor az állatok szépen megfordulnak s katonás rendben megint vissza mennek istállójukba.

Ezenkívül naponta még kétszer kapnak eleséget, délben és este, de ekkor már csak füvet, —

igaz, annyit, hogy néhány ökörnek elég volna — és egy kevés cukornádat csemegének.

Ugyancsak Indiában a legkülönfélébb munkákra is használják az elefántot, midőn is nemcsak iszonyú erejével, hanem bámulatos értelmességével is feltűnik. Egész csodadolgokat beszél el róluk egy utazó, a ki ezeket a roppant állatokat munkában látta, felső Birma tartományban.

Itt egy rendkívül becses teak nevű fa terem, a melyet nagy mértékben szállítanak Európába is, mert rendkívül szép asztalos-munkákat lehet belőle készíteni, továbbá erősségénél fogva a hajóépítéshez is nagyon keresett. Ezt a fát a hegyek közül, a hol terem, hatalmas gerendákba szabdálva, az Iravaddi folyón tutajokban úsztatják le Rangun városáig, mely ezen fára nézve főkereskedelmi pont.

S midőn a tutajok ideérkeznek és kirakodásra, összerakásra kerül a sor, akkor kezdődik aztán az elefánt szerepe a munkában, hol nem tudja az ember, hogy ezen állat roppant erejét, vagy emberéhez hasonló értelmét bámulja-e inkább.

A teak-fa rendkívül nehéz lévén, a kikötő alácsont, posványos vízében félig lesüllyed s az elefántnak az az első feladata, hogy innen kiemelje, azután a partra szállítsa, a mit sok ember is csak nagy nehézséggel s gépek segélyével birna megtenni.

De az okos elefánt megteszi szépen, könnyen, a maga esztől, a nélkül, hogy mondani kellene neki valamit. Az ember észere csak annyiban szorúl, hogy nem tudhatja: melyik gerendát emelje ki és melyik rakáshoz szállítsa. S erre utasítást ad neki az ember, a ki a hátán ül s melynek szavát, intését az elefánt tökéletesen megérti s ahhoz a munkához fog, a mit épen kívánnak tőle.

A mint a vezető megmutatja az elefántnak, hogy melyik csomó fát kell a vizből kihordani: nyugodt léptekkel belegázol az óriás állat a vízbe, kihalászsza agyaraival a gerendát, azután megfogja hatalmas orrmányával s szépen megindul vele kifelé.

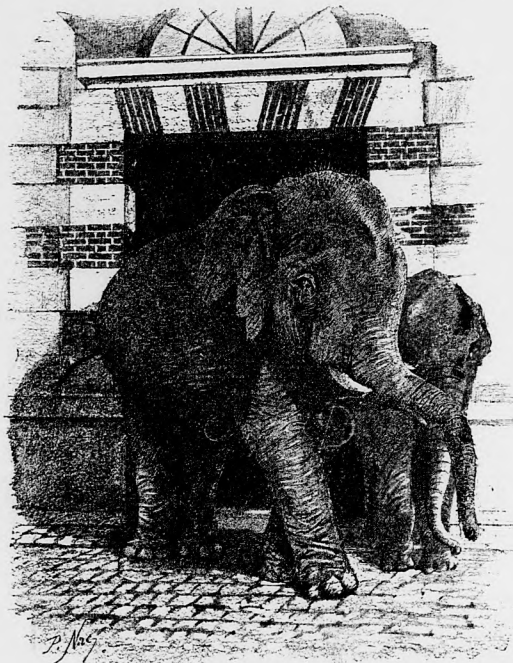
Elbámul az ember, milyen gerendákat hoz ki az elefánt, hiszen még a 25—30 métermázsás darabot is egész könnyűséggel kiemeli!

A mint aztán — mondja az utazó — kiért az elefánt a partra, vitte terhét egyenesen a rakáshoz, mely egy emelkedettebb helyen állott. Ide érve, gondosan oda helyezte a gerendát a többi közé, még pedig korántsem csak emigy-amúgy, hanem szépen rendbe, a hogy következett, vigyázva rá, hogy a rakás szép, szabályos legyen. Mikor aztán már elhelyezte, egy párt visszalépve, figyelmesen szemügyre vette a rakást, hogy vajjon rendben van-e, nem áll-e valamelyik gerenda félre, nem nyúlik-e ki a vége kellenél jobban? És csak ha erről meggyőződött, akkor indul megint vissza újabb szállítmányért. Ha pedig azt látná, hogy egyik vagy másik gerenda nem fekszik teljesen szabályosan, akkor oda megy s megigazítja szépen.

Nincs olyan napszámos, a ki jobban és rendeztebben tudná mindezt csinálni. És pedig ezt az elefánt mind a saját esztől teszi, erre nem kell utasítani, de bizonyára annak az embernek, a ki a hátán szunyókál, nincs is a rakás csinoságára épen semmi gondja.

Tizenkét elefánt dolgozott ezen a telepen; egynek kivételével mind him. A tizenkettedik nőstény volt, de legügyesebb, legokosabb valamennyi közt, a mi pedig az eddig elmondottak után nem kis dolog.

Ezt a nőstény elefántot nem is használták arra, hogy a fát a vízből kihordja: neki más teendője volt, nevezetesen a gőzfűrésznél foglalatostkodott s hordta a fát a géphez. Jól tudta, hogy mikor van a fűrész deszkavágásra beállítva,

ÜLŐ ELEFÁNTOK.

vagy mikor akarnak tuskókat fűrészelni. Első esetben az oda hozott szálát hosszában igazította oda a fűrész élébe, ellenkező esetben pedig keresztben.

Hogy mit csináljon, mondani nem kellett neki; a mint reggel munkába állott, jól tudta aztán estig, hogy mi az ő feladata. Tudta és csinálta pedig úgy, mint a legügyesebb, kitanult emberi munkás. A készült deszkákat a kijelölt helyre elhordta, ott szépen egymásra csomóba rakva, a hogy a deszkát szokták, a tuskókkal szintén úgy bánt el. De közben nem feledkezett meg a származó törmelégről, dirib-darab száldeszkákról sem, ezeket is, a mint felszaporodtak, hamarjában összekapkodta, félre hordta s ott csinos kakba rakosgatta, a mint pedig észrevette, hogy a fűrész környékét már jócskán ellepte a fűrészpor, hatalmas orrmányával erősen oda fújt s úgy el-tisztította a fűrészport, hogy nyoma sem maradt,

mintha a legjobb seprével separték volna el! Azután ment megint és szállított újabb fűrészelni való gerendát. Sok napszámos foglalatostkodott ott, a kik távolról sem árultak sem értelmet, sem ügyességet és szorgalmat annyit, mint ez a nőstény elefánt.

Mikor az elefánt a fentebb említett módon a gerendát a rakáshoz hozza, ha nem túlságos nehéz az, akkor egyszerűen helyére teszi, ha azonban tapasztalja, hogy így nehéz volna, vagy feltenni nem is bírná, akkor se jön zavarba, akkor is tudja: mikép segítsen magán. Ilyenkor nevezetesen feltámasztja a gerenda egyik végét a csomóra, azon helyre, a hova annak jönni kell, a másik végét pedig a földön hagyja. Ekkor aztán agyarával ezt a másik végét is felemeli és úgy csúsztatja a gerendát szépen feljebb, míg csak oda nem jut, a hol annak a rakásban állni kell.

Különbén ha látja az elefánt, hogy valami nagyon nehéz neki, akkor hozzá sem fog annak a felemeléséhez s ez esetben hiába is erőltetnék, semmikép sem fogna a munkához. Ha tehát ezt látja a felügyelő, előszólít egy másik elefántot, mely mindjárt megérti, hogy mi a baj? Ekkor aztán a két elefánt, minden további biztatás nélkül, egyszerre megfogja orrmányával a gerenda két végét s úgy szállítják szépen odébb. Oda érve pedig a rakáshoz, oly szépen fektetik a gerendát a többi közé, mintha mérnök mérte volna ki. (Vége köv.)

ARANY JÁNOS.

1817—1882.

Irta Gyöngyösy László.

I.

Az Arany-család a biharmegyei Nagy-Faluból származik. Odaváló jobbágy-család, a Toldiak jobbágya volt az Arany-nemzetség. A virágzó Biharmegye, a mely az erdélyi fejedelmet uralta, mikor Báthory Zsigmond szövetséget kötött a némettel, a török pusztítás miatt majdnem teljesen elnéptelenedett. A kit a török le nem gyilkolt vagy rabszjira nem fűzött, az elfutott, elszármazott más vidékre, a nép fegyverbíró része pedig hajdunak állott be. Így Aranyék is, a kiknek két sarjadéka, János és Ferencz, 1643-dik év május 10-dikén I. Rákóczy Györgytől hadi szolgálataikért nemességet kapnak, s minthogy ez időben Kraszna-Szolnokmegyében tartózkodtak, nemeslevelöket ott hirdetik meg a vármegyén.

Ezalatt nagy változások esnek Aranyék szülőföldjén. Boeskey István fejedelem 390 vitéz hajdújának ajándékozta az elpusztult Kölesér városát és környékét, a hajduk azonban Szalonta földesurával, Toldy Györggyel kötnek szerző-

dést és Szalontán telepednek le, mert a nyílt helyen levő Kölesérben ki vannak téve a török rablásának, míg Szalonta lápjai és erei közt nagyobb biztosságban voltak. De Toldi György azt is kikötötte, hogy régi jobbágyainak, szolgálóinak, a kik közöttük letelepedni kívánnak, szabad lakást, földeikben és előjogaikban részességet adni kötelesek. Ily jogon telepedtek le az Aranyok is Szalontán, a hol mindig a tősgyökeres hajdukkal tartottak, mikor szabadalmaikat az Eszterházy hercegek részéről veszedelem fenyegette. Pedig ez a veszedelem már korán mutatkozott. A bécsi udvar szemében mindig szálla volt a szabadságszerető hajduság, s minden biztosítás és diploma ellenére már 1691-ben jobbágyoknak nyilvánítja a bihari összes hajdukat és városait Eszterházy Pál nádornak zálogba adja. Hiába volt a hajduk emberfölötti küzdelme, jobbágyokká ugyan nem lehetett őket tenni, de a hercegnek 15,000 frtig terjedő taksa fizetésre voltak kötelezve, a miért a szalontai 4000 hold földet használták.

Mikor Aranyék látták, hogy a régi hajdu-szabadság elveszett, régi armálisok alapján nemessegöket keresték. A nemességvitató per a végtelenségig elhúzódott, s temérdek költség, fáradozás után is ezéljokat nem tudták elérni. Egy nemzetségi ízt nem tudtak kimutatni a leszármazásban, ezért elutasították őket. Így szegényedtek el végképen.

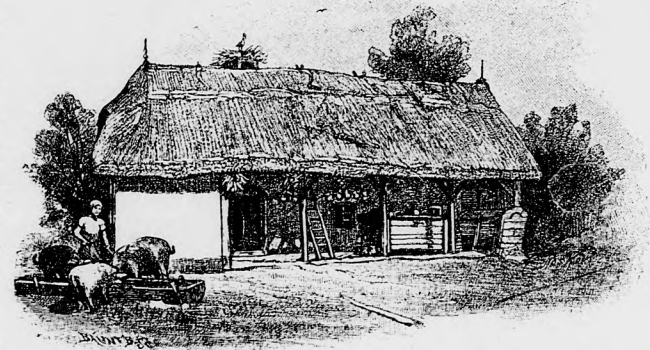
Bizony csak a kölesér-utczei 560. számú ház kis telkével és egynéhány hold föld jutott osztályrészül Arany György uramnak. Udvarában csak épen meg tud fordulni egy rakott szekér, talán egy kis kazal- és boglyának csak épen hogy hely jut. Ez Arany gyermekségének kedves tanyája.

Ez a György volt Arany édes apja, a ki 1768-ban született és az 1790-dik esztendőben a szomszédos Megyery-házból vitt feleséget. A Megyery-család az újabban beköltözött családok közül való volt. Szelid, józan életű család, teljes ellentét az Aranyok furfangos rakoncátlanságával szemben. Nehéz sors várt reá ura oldalán. A folytonos perlekedés miatt elszegényedett család nagyon is megkövetelte a ház gazdasszonyának kitartó szorgalmát, gondos takarekosságát. A türelmes, hű feleség csitította elkeseredett, különben is szenvedélyes urát. Így Sára asszony nemesak szerető, gyöngéd anya, hanem a sors csapásaitól megedzett, önálló, jószágos jellemé fejlődött ki. A költőnek saját édes anyja szolgált mintaképül Toldi Miklós édes anyja megteremtéséhez.

Tíz gyermekük született, de csak az első, Sára és költőnk, János a legkisebb, a ki 1817 márczius 2-dikán látta meg a napvilágot, maradt életben, a többiek valamennyien még kis korukban elhaltak.

Aranyék háza, egy régi módú parasztház, egy szobával, pitvarral, a másik oldalán magtárral, Arany 6 éves korában leégett. Ez nagy csapás volt a szegény családra, azért csak úgy parasztkézzel istállójuk megmaradt sárfalait felhasználva egy bogárhátú kis kunyhót ütöttek össze, a melynek födele a rétről behozott giz-gaz volt. Ebben a kis viskóban telt el Arany gyermekkorának javarésze.

Szülei még nem voltak épen öregek, de a sok küzdelem és sanyarúság teljesen megtörte őket. Édes anyja a szülés következtében megbetegedett, teje nem volt. Éhinség dült az egész vidéken, a

RÉGI HAJDUSÁGI HÁZ.

kis Janika elpusztult volna, ha a kölesér-utczei jó szívű asszonyok naponként többször el nem jönnek megszoztatni a kis fiút. Szerencsére épen ez időtájban néniének, a ki már ekkor Jambor Jánosné volt, szintén gyermeke született, a jó szívű testvér naponként többször is eljött kis öcsesét megszoztatni. A jó néne később is anyai nyájaskodással bánt vele, s mikor embersorban is volt, Jani fiamnak szolgáltatta.

A szülőknél is minden vigasztalásuk szomorú szegénységökben a kis fiú volt, a kit erejökön felül is taníttatni kívántak, hogy «fiskális» váljék belőle, a ki az Aranyék igaz nemes jussát majd kiperli. Az udvart alig hagyta el, gyermekekkel alig játszott, így tartózkodó, félénk, komoly fiúcska lett. Természettől is mély érzésű lévén, minden kicsiség bántotta, tépelődővé tette. Ilyen maradt teljes életében.

Szülei az öreg kor szokása szerint sokat foglalkoztak vele. Elméje gyorsan fejlődött, apja a

hamuban tanítgatta a betűvetésre, s minthogy szerény sorsához képest György uram elég tanult ember volt, a latin nyelvre is kapatni kezdte. Janika hamar megtanulta atyjától a Miatyánkot, a krédót latin nyelven, vele olvasgatta a zsoltárt, a bibliát, sőt jó hallása lévén, a zsoltárokat már korán igen eszesen tudta énekelni.

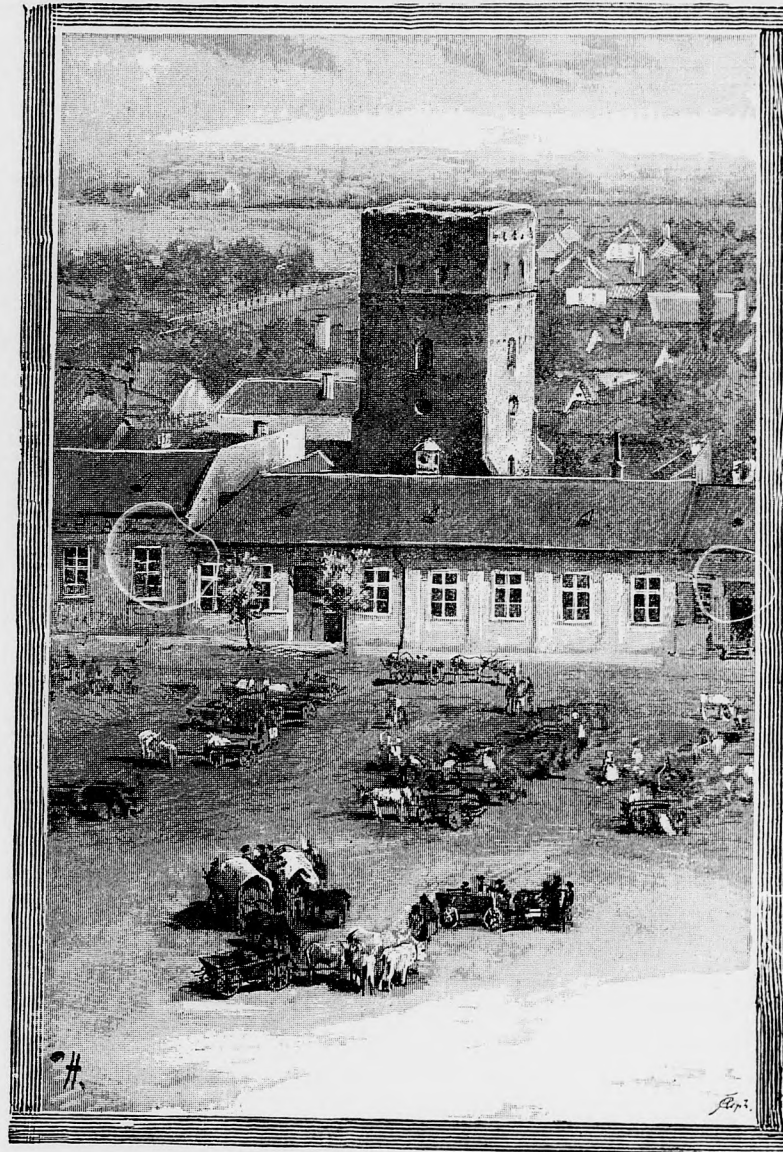
Mikor a rektor, Szabó K., a ki később czeplédi pap lett és hazafias viselkedésért Kufsteinban raboskodott, elébe került, ez az ennyi tudománnyal megrakott kis legényt rögtön elsőnek tette az osztályban, ezt az elsőséget a szalontai partikulában mindvégig megtartotta. A szalontai belső emberek nem egy krajezárral jutalmazták meg jó feleleteiért.

Így az iskolázás kitünő eredményvel folyt. De a kis Jani azonfelül mohón el is olvasott minden könyvet, a mi keze ügyébe került. A régi népies iskola költői járták ekkor Szalontán, Kazinczyékról nem sokat tudtak, de nem is akartak tudni, így a kis tanulónak is Gvadányi, Csokonai voltak kedves költői. De örömmel hallgatta a szalontai mondákat is a török időkben, a «*Testhalom*»-ról, a «*Gyilkos rét*»-ről és a «*Toldi*»-ről, a kinek históriáját Illosvai után a ponyváról ismerte. A szalontai rónaság a kék hegyek aljában fürdik meg a napsugárban, a délibábian változatosabb és nem oly egyhangú.

A népelet is tarkább, a sok viszontagságtól érdekesebb, egyúttal régies szokásokban bővelkedőbb, változatosabb mint másutt az Alföldön.

E hatás mindvégig megmaradt Arany lelkén. Az új népies és a régi nyelv művészi, új veretű vegyülete az ő költői nyelve. A mondák nevelték epikus költővé, s a verselést már igen korán, második latin iskolás korában elkezdte, a mikor *Dévai Bálint* praepceptorja nevenapjára Gyönkössy István egynéhány sorát alkalmazta.

A szalontai partikula hat osztályból állott, a melyben a debreczeni iskola egy végzett diákja, az úgynevezett rektor tanított, legföljebb egy korrektor segítségével. Világos, hogy a rektor, a kinek még az elemi iskolákra is kellett gondol-

NAGYSZALONTA A CSONKA-TORONYNYAL.

nia, egy maga annyi gyermeket nem oktathatott. Segítségére voltak a jobb diákok, a kik a gyengébbeket korrepetálták, sőt mint praepceptorok, egyes osztályokat önállóan is vezettek. Arany már mint második évi syntaxista (a mostani IV-dik gimnáziumi osztálynak felel meg) praepceptor lett. Maga mondja, hogy tanítva tanult a legtöbbet, s már korán megszokta, hogy magára

maradjon tanulmányában. Mint minden praepceptornak, Aranynak is bokros teendői voltak még a tanításon kívül is. Kötelessége volt, mint soros harangozó, a toronyban egy negyedórát harangozni. A templomnak és kerítésének ajtaját ő nyitotta fel, ő esukta be az isteni tisztelet után. Minden énekszós vagy prédikációs halottonál egy praepceptor jelen kellett lennie, sőt ha a temetés pompája úgy kívánta, még többnek is.

A praepceptor járhatott lakodalmakba, névnapot köszönthetett, a hol illendő, tisztességes, szemérmes verseket mondhatott, sőt ez kötelessége is volt. Kötelessége volt még az is, hogy az adományokkal, a mely kásás, tüdős hurkából, egy kis pecsenyéből vagy egynéhány kongó pénzből állott, megelégedjék, jó néven vegye és megköszönje.

Ennek tetejébe jött az elemi iskolák tanítása. A fizetés? Ez sor szerint sok, de értékre vajmi kevés. Ingyenes lakás az iskola szobájában a többi praepceptorokkal együtt. Fa annyi, a mi a tanulóktól hozott fából az iskola fűtéséből megmaradt. Ezzel fűtötték a praepceptorok szobáját. Élelme az úgynevezett *kókvia*, a házsorszerint való főzés. Tengeri szedés idején minden gyerek után négy cső tengeri. Tavasszal minden gyerek hozott két tojást, nyáronként csirkét. A praepceptorok részére a templomajtóban adakozás végett ki volt téve a persely, azonfelül a temetéseken egynéhány garas jutott, a min a praepceptorok egyformán osztottak; így évi pénzbeli jövedelmét 25—30 váltó forintra lehet tenni. Ősszel egy kis búzát is szedtek részökre, a miből egynek-egynek 4—5 köböl került.

Ilyen volt a kis praepceptor helyzete az iskolában és az életben. Hét évig praepceptoroskodott, végigjárva ezalatt a poétai és rethori osztályokat is. Nappal mindig el volt foglalva, a maga művelésére csak a kora hajnali vagy esti órákban szakíthatott időt.

A mellett halomra írta a sirverseket, köszöntőket, tréfás rögtönzéseket. Hire eljutott a traktuális főgondnokhoz, *Tisza Lajos*hoz, ő is tudott apró verseiről.

Ez a szegényes iskola mindamellert derekas képzést adott tanítványainak. Arany apja is pór ember létére a latin nyelv ismerete mellett mennyi irodalmi hajlandóságot vitt az életbe. Arany János is a latin nyelvet majdnem teljesen elsajá-

tította ebben az iskolában. Vergiliust, Horatiust, Ovidiust bőven megismerte. A régibb népies írókat mind olvasta, az új iskola műveit is kezdte olvasgatni, de az a költői nyelv, a mit ott olvasott, csak elijeztette az ő népies eszejárását.

1833-ban 40 váltó forinttal indult Debreczenben tanulmányait folytatni. Nehéz szívvel vett búcsút szüleitől, s ő, a ki hazulról alig volt tovább a szomszéd faluknál, most egyszerre egy kaszárnya diák közé cseppent, a hol olyan idegennek érezte magát a félénk, tartózkodó fiú.

A református kollégiumok az angol benlakó rendszert követik, csakhogy sokkal szegényesebb másolatban. Angliában a tudományos pályára csak a gazdagabb családok sarjai mennek, a kiknek kényelmes ellátásáról megfelelő díjért a tanintézetek gondoskodnak, a szegény ifjak részére pedig alapítványok vannak. A debreczeni kollégiumi rendszer alkalmazkodik a szegény tanuló

DEBRECZEN.

ifjúsághoz. Benlakást ad majdnem ingyen, de egy szobában 8—9 tanulót zsúfol össze, fát is ad, de csak félölet. A tógatus diák a temetésekre jár énekelni, sátoros ünnepek alkalmával legátióra megy, a miből egy pár garast lát. A közös étkezés jótéteménye csak kísérletképen bukkan fel, de aztán abban marad.

A kollégiumi tanfolyam hat évre terjed. Ezután a szegényebb fiúk rektoriákra mentek, hogy a külföldi egyetemek látogatására egy kis pénzt szerezzenek. Úgy lett aztán a diákból pap, tanár, mérnök vagy ügyvéd. Aranynak azonban csak annyi pénze volt, hogy tógát vegyen rajta. Arra gondolni se lehetett, hogy öreg szüleitől segítséget kérjen, mert ők csak úgy segíthettek volna rajta, ha a házat adják el fejük felől vagy a földet szájuktól. Így volt kénytelen már a jövő tavaszkor praepceptorságot kérni és ki is vitték Kis-Ujszállásra az első elemi iskola tanítójának.

(Folytatása következik.)

MÁDI KOVÁCS GYÖRGY.

A magyar hadseregnek mély gyásza van. Legtehetségesebb emberét vesztette el: *Mádi Kovács György* tábornagyot, ki a békében is megmutatta a magyar kard és vitézség fényes tulajdonait.

Fiatalon lépett a katonai pályára és már 18 éves korában mint hadnagyot látjuk a délceleg

MÁDI KOVÁCS GYÖRGY.

ifjút bécsi ezredében. 19 éves sem volt még, mikor részt vett az osztrák-francia háborúban; e harc után főhadnagy lett. 1866-ban mint vezérkari százados harcolt Cuztozzánál, hol annyira kivált, hogy vitézségét királyi elismeréssel jutalmazták.

Ez időtől fogva gyorsan haladt Mádi Kovács György pályáján és nem sok idő múltán mint a honvédség altábornagyát üdvözlötték a derék katonát bajtársai.

Katonai tevékenységét a balassa-gyarmati hadgyakorlat győzelme tetőzte be. Nagy hadvezér-

nek, de még kiválóbb stratégikusnak mutatkozott be a győzelmében, melyben nem kisebb ember volt a legyőzött fél, mint a csatatéren oly sok tapasztalatot szerzett Lobkovitz herceg.

Ez volt legnagyobb és legutolsó diadala, melyet már mint beteg ember szerzett meg. És betegsége kivette a kezéből a kardot, mely ma már a derék katona porladozó hamvai mellett fekszik.

3 LATIN NYELV ORSZÁGA.

Latin mondattan mese alakban. Irta Bernáth Lajos.

II. A Fügő kérdés, az alanyi és tárgyi vagy épen határozói, felszólító és óhajtó és ugyancsak felszólító vagy óhajtó, de feltételes (mód- és állapothatározói) Mellékmondatfalvaknak urai; valamint egészen azok, a kik az ellentétes (újra mód- és állapothatározói), eredethatározó, a czélzatos és következményes, úgyszintén az összevont hasonlító (ismét mód- és állapothatározói) Mellékmondatfalvakat kormányozták; nemkülönben a Fügő beszéd hajdani felszólító vagy óhajtó Főmondatain és összes Mellékmondatfalvain uralkodó főhercegek hűséges jobbágyi hódolatukért conjunctivusszínű ruhájukra nyerik örök emlékeztül a «Pro rege et patria» feliratú ez alkalomból alapított és legmagasabb fokú érdemrendnek I. osztályú nagy keresztjét.

Sőt hogy a Fügő kérdés, Fügő beszéd, a következményes, eredethatározó és ellentétes mód- és állapothatározói Mellékmondatfalvak uralkodóinak, a kik első sorban állottak fel urok és atyjok védelmére és a legkitartóbban küzdöttek végig a két évszázados háborút — külön is kifejezze Atyaige ő felsége legbensőbb háláját: felmenti őket a Consecutio Temporumban megállapított kötelezettségek alól s megengedi nekik a legkegyelmesebben, hogy bár conjunctivusszínű ruhában, de mégis tőle függetlenül fejezhessék ki érzelmeiket (Coniunctivus obliquus és consecutivus).

III. Quum Historicum, Quamvis, Quantumvis, Licet, Quum Concessivum és Ut Concessivum, Quum Causale — mint a dicső honfűi erényeknek lángoszlopai — állhatatos hűségükkel és utánzásra méltó önfeláldozásukkal megnyervén Atyaige ő felségének legmagasabb jóindulatát és háláját: a legkegyelmesebben engedélyt nyernek arra, hogy ők és utódaik minden évben azon a napon, midőn lázadó urokat engedelmességre kényszerítették, Király ő felsége vendégei legye-

nek és az ünnepi lakoma végeztével legmagasabb kegyképen Atyaige ő felsége jobb lábán lévő nagyujjának legfenségebb bütykét sorban esőkolhassák.

IV. Atyaige ő felsége legkegyelmesebben megengedi,* hogy:

1. a helyhatározó;
2. az időhatározó (Quum Historicum kivételével);
3. a mód- és állapothatározói hasonlító (az összevont hasonlító kivételével);
4. a mód- és állapothatározói jelentő, de feltételes;
5. a mód- és állapothatározói megengedő, (Quamvis, Quantumvis, Licet, Quum és Ut Concessivum kivételével);
6. az okhatározó (Quum Causale kivételével);
7. az értelmező;
8. a jelző Mondatfalvak igéi *Kis Király czímmel és ranggal az uralkodói színt, az Indicativust, hordhassák ruháikon*; — fentartván Atyaige ő felségének a Consecutio Temporumban megállapított jogai, mégis azon megszorítással, hogy az időhatározó Mellékmondatfalvak közül azok, a melyek Postquam, Ut, Ubi, Ubi Primum, Quum Primum, Simul, Simulac és Simulatque polgárok** vezetése alatt állanak, — bár a Főmondatban történt cselekvéssel szemben előidejűséget fejezzenek is ki — mégis mindenkor praesens perfectumum Igét uraljanak.

V. Végül a jelzői és határozói Mellékmondatfalvak egy részén uralkodó azon főhercegeknek, a kik saját alázatos beismerésük szerint fölkelő társaiknak részint csábító ígéretei, részint fenyegetései következtében az igaz hűség útjáról letántorodtanak és a háborút kénytelen-kelletlen a lázadók soraiban harcolták végig, de a kik Atyaige ő felségének imént is tanusított kegyes jóindulatától megalázva, összetörve életüket és jószágukat a trón zsámolyára helyezték és a megsértett atyai szívnek csupán csak bocsánatjáért esedeztek: megindulván igaz bűnbánatukon és annak reményében, hogy a mit a múltban vétettek irányában, kettőzöttetted buzgalommal fogják jóvá tenni a jövőben, — Atyaige ő felsége legkegyelmesebb beleegyezését adja azon

* Mert muszáj! — ezt suttozták a Kis Királyok gúnyos mosoly kíséretében, midőn a béke kihirdetésekor e pontot felolvasták.

Saját külön tudósítónk megjegyzése.

** Ezek voltak a szabadságharc legnagyobb hősei.

Saját külön tudósítónk megjegyzése.

általuk önként nyilvánított óhajtásba, hogy Főmondat fő- és székvárosban kedvelt és igaz hivei között letelepedhessenek és megkülönböztetésül ők és utódaik a Participium Relativum-, illetőleg az Ablativus Absolutusszínű biborruháat viselhessék.*

Az aranybullának volt még több lényegtelen pontja. Az utolsó az átokról szólott, mely az esküszegőt soh'sem szokta utólni. Bizony pedig Atyaige ő felségét hamar utólné lehetne volna.

Alighogy megkötötték a békét, már elkezdte pengetni, hogy a jelentő feltételes mód és állapothatározói Mellékmondatfalvakban, mikor úgy a feltétel, mint a következmény csak lehetséges, vagy épen nem valószínű, absurdum a függetlenség. És szép szóval, hízélgéssel, mézes-mázos ígérettel rávette ezeknek az urait is a Coniunctivusszínű biborpalást felöltésére.

A Kis Királyok — már mint a többiek — nem igen látták ugyan be a függetlenségnek képtelen, absurdum voltát, hanem azért azt mondták a köpenyfordításra: Jól van, nem bánjuk; kinek a pap, kinek a papné.

Atyaige ő felsége nagyot nyelt örömben és újra kezdte. Ha a mód- és állapothatározói jelentő feltételes Mellékmondatfalvakban a feltétel csak lehetőséget vagy nem valószínű; akkor joggal ott sem lehet függetlenség.

A Kis Királyok ránczigálták a bajuszukat, ühmgettek egyet, még pedig nagyot, de megint csak azt mondták rá: Hát 'iszen jól van, a békeségért sokat elnéz az ember, de többet nem ám!

Az öreg király pedig újra nyelt egyet s már most azzal kezdte, hogy Etiamis csábította el, mivelhogy az urával boldogulni nem tudott. Látnivaló, hogy különösen a mód- és állapothatározó Mellékmondatfalvakba szeretett Atyaige ő felsége bele. Ez az Etiamis is például tengergazdag polgára volt egyik Megengedőmondatfalvának a mód- és állapothatározói kerületben s bizony csak megesett az odavaló Kis Királyon, hogy Etiamis Coniunctivusszínű bőrbő bújta.

A Kis Királyok most már nem ühmgettek, nem ránczigálták a bajuszukat, nem is szóltak egyet sem, hanem készültek a kállai kettősre, a

* E pontnak felolvasásakor, a melyről az előleges tanácskozáson szó sem volt, a Kis Királyok egy része bizonytalan felháborodott az említett szolgálalkúságán; a másik része pedig nevetve emlegetett valami kutya- és farkasféle históriát, a minek a meséjét Phaedrus mamától hallották. Az új pont ellen azért nem szóltak: boldoguljon kiki, a hogy tud.

Saját külön tudósítónk távirata.

harcra szépen csöndesen. És mikor Atyaige ő felsége újra bele-belekóstolt hol a hely-, hol az időhatározó Mellékmondatfalvakba, egyszerre csak megszólalt a tárogatón elül-hátul, köröskörül a riadó: csatára! csatára!

Nosza megijedt most az öreg király, mert ilyesmire nem számított egy cseppet sem. Kötötte is, erősítette is az ebet a karóhoz, akarom mondani: az Aranykori Békét, meg is esküdt rá újra; hanem azért csak megmaradt ő a réginek.

Máig is kétségbevonja hol itt, hol ott, hol egy, hol más Kis Királynak a jogát. Újabban főleg a jelzői Mellékmondatfalvak közül csábított sokat vissza magához az Aranykori Béke V. törvény-cikkében említettek példájára és különösen hű köztisztaival Quamvis, Licet, Quum Concessivum és Quum Causale, Ut Finale és Ut Consecutivum segítségével, a kik áruhában, szép szóval és csengő pénzzel sokat járnak lelket fogni a jelzői Mellékmondatfalvakban.

Latin nyelv országa pedig az itt vázolt küzdelmek után új életre zsendült. Az aranybullára következett arany- és ezüstkorszakban kitünőbbnél-kitünőbb, már előbb is említett királyasszonyok kerültek Atyaige ő felsége mellé a trónra, a kik mindnyájan kalapviselő, olykor kardos asszonyságok is voltak és az öreg úrnak és a meghódolt főhercegeknek, valamint a függetlenkedő Kis Királyoknak üstökét is hatalmasan marokra fogták.

És ezek az asszonyok nem viselték hiába a kalapot. Birodalom birodalom után dőlt meg, de Latin nyelv országa az általok vetett szilárd alapokon túlélte valamennyit. Sőt volt idő — Középkornak hívják — midőn az egész művelt és nem művelt világon övé volt az első szó: a hit, hatalom és irodalom nyelve.

Az újabb kor kezdete óta lassanként halványulni kezdett régi dicsőségének a fénye. Diadalmas jármát egymásután rázták le nyakukról a leigázott népek. Legtovább és legnagyobb erővel tartotta magát nálunk, édes magyar hazánkban, szinte a legújabb időkig. De bátor mostanában már mindenféle csak római katolikus testvéreinknek és atyánkfainak templomaira, továbbá a gimnáziumoknak nevezett középiskoláknak és egyes tudományágaknak szűk területére szorítkozik is a hatalma: neve félelmes és rettegett ma is. Súlyát és erejét még most is érzi a világ és érezni fogja mindörökké, míg csak az Ige uralodik bármily nyelvben és bárminő országban.

(Vége.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

A szegedi városi főgimnázium gyorsíróköre a jövő tanévben ünnepli fennállásának 25-dik évét. Ez alkalmat felhasználja a kör egy országos írásverseny tartására, hol a nemes vetélkedésnek nagy tere van s a melyen hazánk derék gyorsíró ifjúsága teljes számmal részt vehet. Külön pályadíjakat tűznek ki a Gabelsberger-Markovits-féle gyorsírási rendszert követők számára úgy levelezési, mint vitáirással írt stenogrammokra. Pályadíjak a levelezési gyorsírással írt stenogrammra: I. díj 20 korona. Vitáirással írt stenogrammra pedig: I. díj 30 korona. Ezenkívül mind a kétféle stenogrammnál a legjobb írás 1—1 tíz koronás arannyal fog jutalmaztatni. Levelezési írással csakis középiskolai (fiú és leány) tanulók pályázhatnak. A leirandó szöveg Deák Ferencz 1861-diki első felirati beszédének egy részlete lesz. A fedőlap belső oldalán megjelölendő, hogy kitől tanulta a versenyző a gyorsírást s mióta műveli? Nyert-e már díjat vagy elismerő okiratot, ha igen, hol, mikor s miért? A pályaművek 1901. évi október hó 1-jéig a szegedi városi főgimn. gyorsírókör elnökségének (városi főgimn. épület) küldendők be.

A marosvásárhelyi ev. ref. kollégiumban június 24-dikén és 25-dikén tartották meg a szóbeli érettségi vizsgálatokat. Hárman jelesen, öten jól s a többiek pedig egyszerűen érettek. Bukás nem volt.

Önképzőköri krónika. A *kisbéri* tanuló ifjúság szüneti önképző-egyesület alakított. Az alakuló gyűlést július 2-dikán tartották. Elnökké Biró Imre főgimn. tanulót, alelnökké Koch Bélát, jegyzővé Székely Arthurt, pénztárossá Perl Árpádot választották meg. Az elnök hatásos székfoglaló beszédet tartott, melyben fejtegette az önképzőkörök hasznát és munkásságra szólította fel a tagokat. A kis kör szorgalmasan működik, mert az alakuló gyűlésen kívül már három közgyűlést tartott. Beadtak három írásművet; egynek Biró Imre, kettőnek Székely Arthur a szerzője. A szavaltatok közül Gabányi «A tót táncmester» cz. víg monológját, Kiss József «Simon Judit»-ját és Vörösmarty «Vén cigány»-át említjük meg. A körnek összesen 25 tagja van. — A marosvásárhelyi ev. ref. kollégium «Mentovich-kör»-e június 15-dikén tartotta zárógyűlést Lakatos Sámuel tanár úr elnökle alatt. Balog Endre maturáns, mint a körnek főjegyzője, szép beszéddel vett búcsút a kör tagjaitól és elnökétől. A körnek egész évben 18 rendes és három díszgyűlése volt. Birálatra 46 költemény érkezett be, a melyek közül tízet írtak be az emlékkönyvbe, dicséretet nyert hét. Felolvasás volt 12 rendes, három ünnepi; ezek közül emlékkönyvbe került hat, köszönetet egynek szavaztak. A versenyszavaltaton 10—10 korona díjat nyert Körösy Gábor és Farkas János VIII. o. tanulók. A beszámoló után Lakatos Sámuel tanár úr néhány búcsúszó kíséretében a kör gyűlését bezárta. A pályázaton nyertesek voltak Weiner Félix VI., Balog Endre, Dengel Géza VIII. o. t. és Békey Ödön.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A reformáció északi valláseszméin, tanain Északnak jeges lehellete érzik, ugyanaz, a mi az északi népeknek költészetét, képzőművészetét, sőt még a nyelvét is jellemzi. Már Tacitus idejében is mint a vad, nyers erő képviselői tüntek ki, a kiket rengeteg erdőikben összefogdostak s elvittek az aréna

főenyére, hogy legyőzzék a finom, mesterkelt, tanult, olajozott testű, elpuhultabb keleti gladiátorokat. Nyelvük zord, de a finomság és erő varázsát nem lehet megtagadni tőlük. Egy jeles nyelvész mondta, hogy az a különbség, a mely a mesélgető déli románcz és az északi nyers, zord balladák közt van, meg van a nyelvükben is. A déli nyelvek csupa magánhangzókból állanak, dallamosak és lágyak, az északiakban csak úgy torlódik egymásra a sok más-salhangzó. Ennek fiziológiai oka van: Délen sokszor kell lélegzetet venni s a magánhangzó mind kilehelés; Északon az ember minél kevesebbet szí be a hideg levegőből és minél inkább a fogán át, az összehúzott inyek közt pedig a mássalhangzók születnek.

Egész költészetükben, a legújabbban is, a zordságnak ez a csodálatos jellemvonása hódít. Mint ősi államszervezetükben a szigorúságot a mindenkinek egyenjogúsága szelídíti, költészetüknek szinte költőtlen erélyét is megnevesíti a mindenkire szóló eszmei tartalom. Vallásukban is ez a jellemző. E puritán vallás igyekszik közel férközni a nép minden rétegéhez. Nyelve a nemzeti nyelv, éneke a hívők éneke. Ilyen és ehhez hasonló szempontokból reformálta a XVI. század az északi nemzetek vallását. Erről a reformációról szól a Nagy Képes Világtörténet 121—122. füzeté. A 12 kötetes nagy munka szerkesztője dr. Marezali Henrik, egyetemi tanár. Egy-egy kötet ára díszes félbörkötésben 16 korona; füzetként is kapható 60 fillérjével. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek Irod. Int. Rt. Budapest, VIII., Üllői-út 18. sz.) s minden hazai könyvkereskedés útján.

VEGYES.

A halak alvásáról. Dr. Beer Tivadar tapasztalatait a következőkben foglalja össze: «Az a nézet, hogy a halak alszanak, talán azért csodálatos, mert egy alvó hal az ébren és tökéletes csendben levő haltól alig különböztethető meg. Egy lehúnyt szemekkel fekvő, de ébren levő ember az alvótól könnyen különböztethető meg, a mióta Mosso turini tanár bemutatta, hogy az elalvás pillanatában, a test nyugalomra térvén, a kaslélegzés helyébe a mellélegzés lép. Az alvásnak hasonló jellege a halaknál ismeretlen ugyan, de pl. a lélegzésvétel gyakoriságának különbsége felismerhető, ha azt szorgosan megfigyeljük. Már a legtöbb esetben a nyugodtság is jellemzi. A halak, melyek napközben folytonos mozgásban vannak, estefelé megnyugodnak és mint megfigyeléseim közepette látam, az alkony beálltával órák hosszáig egy ponton, egy sarokban, egy szikla felett, egy növény mellett lebegnek, avagy a fenéken fekszenek, sőt a különben folyton mozgásban levő szemeiket sem mozdítják meg. Természetesen nem várható, hogy a halak hasukra, vagy oldalukra feküdjenek; azok egyszerűen lebegve alszanak. A halak, melyeknek valamennyi úszószárny levágása által — a mi nem tekinthető oly kegyetlen kísérletnek, minthogy az úszószárnyak újra megnőnek — egyensúlyát megbolygattam, fejükkel lefelé, függőleges állásban aludtak, tótágast állva a vízben. A Labridae-ekhez tartozók oldalukra fekszenek alvás közben és egy e téren tapasztalatlan bizonyára betegnek, avagy döglöttneknek fogja őket tartani. A legtöbb embernek különösnek tetszik, hogy a halak nagy része alvás közben szemét nyitva tartja, vannak azonban oly halfajok is, melyek behúnyt szemmel alszanak. A halak a hangok iránt valószínű-

leg érzéketlenek, süketek, azonban szervezetük öntudatlan ébersége által alvás közben is megóvatnak az őket fenyegető veszélytől. Az ismert halfajok számát mintegy 10000-re becsülik, melyből azonban mintegy 1500 a porczogós halakra, u. m. a czápa- és rájafélékre esik, melyeknek szemét gyakran egy mozgó szemhéj védi. Alvás közben behúnyják szemüket, sőt pupillájuk is összehúzódik, épen úgy, mint az embernél. Ez utóbbi fajoknál a különbség csak az, hogy ezek napközben a fenékre ereszkednek és előszeretettel húzódnak meg egy sarokban, vagy egy szikla felett, pupilláik összehúzódnak, szemüket behúnyják és így mély álomba merülve várják az éj beálltát, a mikor új életre kelve, zsákmány után néznek.

SAKKJÁTÉK.

Rovatvezető: Exner Győző tanár.

A 20. feladvány megfejtése:

1. He5—d7 (a mattoló második lépés öt változatot tüntet fel).

21. sz. feladvány.

Mackenzie A. F.-től.

A Kentish Mercury tornáján IV. díjat nyert. Világos: Kf1; Vg8; Bd3 és d8; Fc3 és d7; Hd1 és f7; gy f5 és g7.

Sötét: Ke4; Fe1; Hd6; gy c4, f2 és f4. Világoson a lépés sora s a második lépésre megmattolja sötétet. (Világos első lépése meglehetősen rejtett s a létrejövő matt-állások csinosak.)

(A megfejtés beküldésének határideje egy hét.)

21. sz. játék.

Világos:	Sötét:	Világos:	Sötét:
Mieses J.	Mason J.	Mieses J.	Mason J.
1. e2—e4	e7—e6	21. Vd2—c3	Vd6—f4
2. d2—d4	d7—d5	22. Kc1—b1	g5×h4
3. e4×d5	e6×d5	23. Kb1—a1	Fe6—d7
4. Fc1—e3	Hg8—f6	24. Bh1—e1	He7—e6
5. Ff1—d3	Ff8—d6	25. Fd3—a6+	Kb7—c7
6. Hb1—c3	c7—e6	26. Ha4—c5	He6×e5
7. Vd1—d2	Vd8—e7	27. b4×c5	Bd8—b8
8. els. hossz.	Hb8—a6	28. Be3—f3	Vf4—g5
9. Bd1—e1	Fe8—e6	29. Vc3—e1	Vg5—g4
10. Fe3—g5	h7—h6	30. Bb1—d1	Bb8—e8
11. Fg5—h4	g7—g5	31. Ve1—h1	Kc7—d8
12. Fh4—g3	Ha6—c7	32. Vh1—h2	b6×c5
13. Hg1—f3	Hf6—d7	33. Vh2—d6	Vg4—e6
14. Hf3—e5	Fd6×e5	34. Vd6×c5	Fd7—e8
15. Fg3×e5	Hd7×e5	35. Fa6×e8	Ve6×e8
16. Be1×e5	els. hossz.	36. Bf3×f6	Be8—e6
17. Hc3—a4	b7—b6	37. Bf6—f7	Kd8—e8
18. h2—h4	f7—f6	38. Ve5×a7	Bh8—f8
19. Be5—e3	Ve7—d6	39. Bf7—b7	
20. b2—b4	Kc8—b7		

Játszották 1901 február 4-dikén Monte-Carloban, a nemzetközi mesterversenyen. A versenybíróság a világos játék vezetőjét szépségdíjjal tüntette ki.

*

Hírek. A «Wiener Schachzeitung» arra a kérdésre felel, hogy miképen tanuljunk meg sakkozni? A könyvek csak egyes jó példákat mutathatnak és csak egyes hibák kizsákmányolását. Legjobban vezet a megfigyelés. Kérdezzük magunktól a lépés előtt: mit érek el vele kis hadseregem számára? fejlődöm-e,

beburkolódom-e, vagy valami közömböset teszek? milyen esélyeket nyújt az ellenfélnek? Fontos a teltség gyakorlása hosszabb gondolatsorok követésében, a lehetőségek előre való áttekintése. A nyomtatott játék utána játszása közben lépésről-lépésre meg kell kísérteni, hogy mi mit játszanánk? eltaláljuk-e a helyes folytatást? Csak így tanulságos, csak így nem marad el a haszna.

A sakkrejtvényt egészen vagy részben helyesen fejtették meg: Rosenkranz Nándor, Schandru Endre, Prágyik Flóris, Krepelka Ferencz.

FEJTŐRŐ.

Számtani kérdés:

Mily összeggé növekedik 1200 korona 4 % mellett 36 év múlva kamatos kamattal?

Irodalom történelmi kérdés.

Ki volt az a magyar tudós, a ki az első tibeti grammatikát és szótárt írta? Hol született és mikor? Mely intézetben végezte tanulmányait? Hol halt meg? Kinek a vendégszeretét élvezte utolsó óráiban?

(Mattyasovszky Lajos.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1901. július 28.

41. számban közölt fejtő kérdések megfejtése:

Földrajzi kérdés: Lechnitz község. Történelmi kérdés: Léda. Képrejtvény: Vannak emberek, kik ég és föld között lebegnek. Nincs kedvük a földön maradni s nincs erejük a magasba szállni.

Helyesen fejtették meg: Komlós György, Holländer Pál, Várnay Arvéd, Szögyény István, Lauffer István, Bohrandt Lajos, Lőrincz Ferenc és Dezső, Galambos Kálmán, Hoensch Gusztáv, Popper József, Borosnyay Oszkár, Szerényi Nándor, Kuzma Albert, Sass István, Ronchetti József, Harry Zsuzsika, Jurenák Géza, Radó Nándor, Topperszer Ödön, Bognár János, Leichter Jenő, Bugler Aladár, Groszmann Árpád és Jenő, Przybilla Jenő, Eissen Gábor, Posch Károly, Hermann István, Rosconi Titusz, Rosenkranz Sándor, Somogyi Zsigmond, Köszter Arthur, Rusznyák Sándor, Kutlik Félix, Tóth Tibor és Tihamér, Mattyasovszky Lajos, Emmerling László, Schandru Endre, Schwarcz Béla, Znojemszky Nándor, Linhardt Alfréd, Pappszász Tamás, Krepelka Ferencz, Prágyik Flóris, Lusztig József.

A kitűzött könyvjutalmat (Laurie: «Diákélet Angolországban») Groszmann Árpád és Jenő jász-apáti előfizetők nyerték meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

T. B. Küldje be a kéziratokat, ha lapunk szellemének megfelelnek azok a fordítások, szívesen közöljük. A mutatvány után itéve reméljük, hogy be fognak válni. Míg közlésre kerülhet, türelmesen várnia kell. — Reggeli dal. A fordítás nagyon győnge. Mielőtt fordít-

tanánk, először számot kell vetni magunkkal, vajjon meg van-e bennünk a formai készség. Az ön fordításában csak elvétve találtunk rímeket, pedig minden versszak vége elárulta, hogy rímet akart találni, de én istenem, tehetünk-e mi arról, hogy nem talált. Az ilyen «első kísérletből» itéletet formálni még nem lehet; ha kedve van fordítgatni, csak cselekedje meg, ön bizonyára hasznát látja, mert egyebet nem is, de azt megtanulja belőle, hogy miként kell a gondolatokat röviden és szabatosan kifejezni. Ez pedig nem megvetendő dolog. Ha a verses művek fordítása ilyen nehezen megy, próbálkozzék meg prózával, s ne legyen első vágya az, hogy a fordítás napvilágot lásson; arra ráér még. — **Halasi diák.** 1. Hazánkban a következő nagyobb templomok vannak, melyeket a bazilika név megillet: Budapest, Szent István-bazilika (a Lipót-városban), Esztergom, Pécs, Kassa. Mind a négy stílszerű és nagy-szabású. Ezek közül a pécsi a gót stílnak egyik gyönyörű maradványa, Erzsébet királyné építtette a XIV. században. Régi székesegyházai vannak még Székesfehérvárnak, Pozsonynak, Nagyváradnak, Kolozsvárnak, Nagyszombornak, Brassónak. 2. Calderoni és társa (Budapest, Váci-utca és Gizella-tér sarkán). 3. Ha valami érdemes tudósítani valója van, csak küldje be. — **Képezdész.** Véleményünk szerint legokosabb lesz, ha a tanítónőképzőt végezi, mert a festő akadémiára csak azokat veszik fel, a kik az előleges felvételi vizsgálaton kétségbe nem vonható bizonyítékát adják művészi rátermettségüknek. Ha fel is veszik, az első évben ösztöndíjra nem számíthat; végezvén a négy évfolyamot, külföldi tanulmányokra lesz szüksége. A tanítónői pályán hamarabb és hitünk szerint könnyebben fog boldogulni. A részletkérdésekre vonatkozólag teljes útbaigazítást a Ferenczy István «Életpályák» című művében találhat. Ez a talpraesett útbaigazító könyv 4 koronáért minden hazai könyvkereskedésben kapható. — **Érdeklődő.** Az új évfolyam október elsején kezdődik. Barátai már szeptember folyamán előfizethetnek a lapra, melyet a mutatványszámból annyira megkedveltek. Bizton hiszünk, hogy még jobban meg fogják kedvelni, ha híveink közé sorakoznak. — **Studiosus.** Nomina sunt odiosa. Sapienti sat. A túlságos kíváncsiság sem nem hasznos, sem nem szép. — **1848.** Bizony azilyent el kell nézni; csak ennél nagyobb hiba ne történjék! — **1160. sz. előfizető.** Egy rejtvényt megfejtése is eléendő. — **H. L.** (M.-Sziget.) Mindkét könyvet Ruzicska Armin könyvkereskedőnél (Museum-körút) megkaphatod. — **Kezdő.** (Gyöngyös.) Jövő számban véleményét mondunk verseiről. — **P. F.** (Zombor.) Legzélszerűbb levélbélyegeket beküldeni. Egyes szám ára 25 fillér. — **G. K.** Vidéki Félix, Váci-körút. — **Ifj. S. J.** (Tata.) Mindkettőnek Budapesten van az üzlete. Kérlezzetnek címét fentebb megtalálhatja. — **B. J.** 1. Küldje be a diákszavakat lapunk szerkesztőségének 2. A Rozsnyai-Akantisz-félt ajánljuk. — **Bélyeggyűjtő.** Írja meg címét, mert több előfizetőnk levelezni óhajtott önnel. — **H. P.** (Szolnok), **L. D.** (Szegvár), **E. J.** (Hidor.) Jövő számban megírjuk kérdéztetek címét. — **Z. S.** (Kassa.) Fenti üzenet önnel is szól. — **K. B.** (Halas.) Ismétélje meg kérdéseit. Említett levelét nem kaptuk meg. — **M. Z.** Egy is elég. — **B. E.** Megkérdezzük és ha megvan, úgy elküldjük. Az érte járó 50 fillért kérjük a számok átvétele után a lapok kiadóhivatalának megküldeni. — **Responsum.** Kérdéseire megtalálja a feleletet a Szilágyi-féle magyar történelemben (millenniumi kiadás).

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes idevágó kellékek és diszvasalások képes gyűjteményét.

Mivel a fentemlített cikkek és kellékek az ideig jórészt Bécsből szerzettettek be, indítatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly ciklik előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett.

Tiszteltelt 9076
Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.

Arjegyzék kívánatra bérmentve.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem alkunk vissza.
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.		
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		
Megjelenik minden vasárnap.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

GYERMEKEK KÖZÖTT.

A mi udvarunkon tömérdek a gyermek. Kora reggeltől késő estig hallani lármájukat, nevetésüket; elnézem játékaikat. Tetszik nekem a lármájuk, nevetésük a legszebb muzsika, melyet életemben hallottam. Megfigyelem őket, kihallgatom titkos, félhalk suttogásaikat, s örvendek, ha bizalmas barátjukká fogadnak, s megnyílik előttem a szívök. Nagyobb részt szép ruhás gyermekek, a kik a szüleikkel eljöttek fürdőre, ide hoztak vézna testecskét, sápadt arczoskát, s visznek haza erősebb izmokat, pirosabb arczokat.

Vannak köztük magamutogató fiúk, a kik a játékokat rendezik, a kik nagyon szeretnek parancsolni. Valóságos monarchák a kisdud birodalomban. Már az arczuk, a tekintetük, a hangjuk is elárulja, hogy ők az urak, akaratok parancs; a kisebbek pedig szörnyű tisztelettel néznek reájuk, végtelenül boldogok, ha az uralkodó oda állítja őket a sorba, s megengedi nekik, hogy velök játszhassanak. Ha az uralkodó felgyüri az inge ujját, s megmutatja a béldét, micsoda tisztelettel néznek reá az alattvalók, ők is megfeszítik vékony czérnaizmaikat, s azt hiszik, hogy ők is egy-egy Herkules.

Van pedig e gyerek-birodalomban olyan is, a kit otthon elkényeztettek, a ki megszokta, hogy a pesztonka neki a rabszolgája, s e kerek világon rabszolgája neki mindenki. Ő is a játszóközé áll, ő is ki akarja kapni a repülő labdát, de a többiek ügyesebbek, s elkapják előle.

— Játsszodjunk mást! — követeli türelmetlenül. — Nekem ez a játék nem teszik. Tölem mindenki elkapja a labdát!

A többi pedig kaczag:

— Játsszodjál egyedül, ha nem tetszik.

A pesztonkák egykori réme elkezd sirni, nem fájdalmában, hanem dühében. Egyszer aztán egy örízetlen pillanatban kézrekeríti a labdát és elszalad vele.

— Csak azért sem játszodtok ti sem! . . . Csak azért sem! . . . És szalad . . . szalad, de a társai ügyesebbek, utól érik, a kezéből kitépik a labdát, s őt jól eldöngetik. A pesztonkák egykori réme

sir szégyenében, félrehúzódik a kerítés mellé, tépegeti a fűszálakat, s gyűlöletes pillantásokat vet a játszóközé.

Én pedig látván ezt a jelenetet, eltűnök.

A nagy társadalom képe tükröződik vissza e kis jelenetből. Mi emberek hirdetjük és valljuk az egyenlőséget, a testvériséget, de vajmi ritkán tudjuk ezeket a hívságos jelszavakat megvalósítani. Az élet is labda-játék, az emberek is gyermekek. Vannak bátor, jó szívű, magukat szívesen alárendelő; vannak gyáva, irigy, önző emberek; azok részt vesznek a játékban, tudnak örvendeni annak, egyik elejére nyomul a játéknak, másik közlegényként vesz benne részt; ezek a boldog és megelégedett emberek; vannak olyanok, a kik mindig elül szeretnének járni, nem azért, hogy a játéknak örvendjenek, hanem csupán azért, hogy első legyenek, ezek irigylik másnak az ügyességét, soha igazi barátja nem lennek: ezekből lesznek az életben a félreismert emberek, a kik soha a boldogságot és megelégedést nem ismerik meg.

A duzzogó és siránkozó gyermek hasonló az ár ellenében úszóhoz. Hiába áll szembe a játszó gyermekesereggel, akarata semmi. A gyermekvilág törvényei szigorúak, ezt megsérteni büntetlenül nem szabad. Egyenlő mindenki, annak van csupán kiváltsága, a ki ügyesebb, erősebb, a ki barátságos és alkalmazkodik másokhoz.

És jól van ez így. Szokjunk korán hozzá, hogy mi az emberi társadalomnak kisdud paránya vagyunk; apró koczka-kövek, melyek csak együtt alkothatnak egészet, egyedül csak töredék.

Szokjunk korán ahhoz, hogy barátokat csak az tud találni, a ki maga is tud jó, önzetlen barát lenni. A szép ruha nem ad kiváltságot a gyermekvilágban, s ha egy széles árkot kell átugrani, a mezítlabas gyermek fölébe kerekedik a bársony bugyogónak és sarga cipőnek.

Igen, igen kedves barátom, te, a ki egykor a pesztonkák réme, s a családi kör korlátlan hatalmú zsarnoka voltál: tanulj meg engedelmessé válni és alkalmazkodni. E kettő nélkül mégigen sok könyved fog hullani az életben, s e kettő nélkül a játéknak nem örömet, hanem keserűségét fogod érezni.